

V L A A M S P A R L E M E N T



Zitting 2001-2002

5 maart 2002

HANDELINGEN

COMMISSIEVERGADERING

COMMISSIE VOOR ECONOMIE, LANDBOUW, WERKGELEGENHEID EN TOERISME

Vraag om uitleg van de heer André-Emiel Bogaert tot mevrouw Vera Dua, Vlaams minister van Leefmilieu en Landbouw, over het verzet van de visserij tegen de komst van windturbines voor de Belgische kust

Vraag om uitleg van mevrouw Gisèle Gardeyn-Debever tot mevrouw Vera Dua, Vlaams minister van Leefmilieu en Landbouw, over de resultaten van de enquête bij land- en tuinbouwers naar aanleiding van Agribex

Commissie voor Economie, Landbouw, Werkgelegenheid en Toerisme

Dinsdag 5 maart 2002

WAARNEMEND VOORZITTER : De heer Roland Van Goethem

– *De vraag om uitleg wordt gehouden om 14.07 uur.*

Vraag om uitleg van de heer André-Emiel Bogaert tot mevrouw Vera Dua, Vlaams minister van Leefmilieu en Landbouw, over het verzet van de visserij tegen de komst van windturbines voor de Belgische kust

De voorzitter : Aan de orde is de vraag om uitleg van de heer Bogaert tot mevrouw Dua, Vlaams minister van Leefmilieu en Landbouw, over het verzet van de visserij tegen de komst van windturbines voor de Belgische kust.

De heer Bogaert heeft het woord.

De heer André-Emiel Bogaert : Mijnheer de voorzitter, mevrouw de minister, collega's, mijn vraag gaat over het verzet van de visserij tegen de windturbines. Eigenlijk is dat slechts een onderdeel van een ruimere problematiek : waar wil Vlaanderen met de visserij naartoe na de Lambermontakkoorden ?

Na die Lambermontakkoorden is de zeevisserij omzeggens integraal de bevoegdheid van Vlaanderen geworden, met alle gevolgen van dien. We moeten Europees wel een omweg maken via de federale minister, maar inhoudelijk heeft Vlaanderen op dat vlak dus de bevoegdheid gekregen.

Deze vraag sluit dus aan bij het ruimere beleid : hoe ziet Vlaanderen de toekomst – in Belgisch, Vlaams en Europees perspectief – van de zeevisserij ? Is er een toekomst ? Zo ja, welke ? Zo neen, waarom niet ?

De specifieke vraag van vandaag heeft te maken met de bouw van een tweede windmolenpark. Er

moet inderdaad worden gezocht naar vormen van alternatieve energie. Ik zal me vandaag zeker niet op glad ijs begeven om hier de beslissing van de federale regering te bespreken inzake het afbouwen van de kernenergie tegen het jaar 2025. De geschiedenis zal later uitwijzen of dat een goede of een minder goede beslissing zal zijn geweest. Dat laat ik nu in het midden. Het is echter evident dat er naar alternatieve vormen van energie moet worden gezocht. Alle partijen zijn het erover eens dat dit een must is.

Hoe men het ook draait of keert, het nadeel van windmolenparken is de visuele pollutie. Als ze in volle zee worden geplaatst, vormen ze ook een obstakel. Dat is nu eenmaal het nadeel van windturbines. Het voordeel is uiteraard dat ze zorgen voor alternatieve energie.

Als we federaal staatssecretaris voor Energie Deleuze mogen geloven, is het tweede windmolenpark voor de Belgische – of Vlaamse – kust weldra een feit. Dit is althans wat hij op 19 februari laatstleden in de bevoegde kamercommissie heeft gezegd. Aldus zouden er voor de kust van Knokke – ver in zee weliswaar – vijftig windturbines worden geïnstalleerd.

Het gaat hier eigenlijk om een tweeluik. Voor het eerste luik zou er een beslissing zijn voor 1 maart. Dat is ondertussen dus gebeurd. Voor het tweede luik moet er een beslissing komen voor 30 maart. Dat moet dus nog gebeuren.

Onmiddellijk heeft de Belgische – casu quo Vlaamse – zeevisserij in de media harde acties aangekondigd tegen de komst van de windturbineparken in volle zee. Ofwel is dit een schrikreactie, waarbij men zich al te zeer afzet tegen iets waar men eigenlijk niet zoveel verstand van heeft, ofwel is dit protest inderdaad wetenschappelijk en economisch onderbouwd, en zijn de acties van de vissers dus wel degelijk juist.

Bogaert

De vissers plannen acties in Brussel alsook blokkades van de havens. Binnen de zeevisserijsector werd zelfs een fonds opgericht ter financiering van de voor de Raad van State aan te vechten procedu-redossiers.

Volgens de vissers zullen de turbines op termijn al dan niet gedeeltelijk hun broodwinning afnemen, omdat de Wenduinebank – het eerste deel van de windturbines – en de Vlakte van de Raan – het tweede deel – niet minder dan 80 percent van hun inkomen opleveren. Volgens de vissers zijn dat immers broed- en paaigebieden voor garnaal en tong. Voor 1 maart heeft de federale staatssecretaris inderdaad beslist een domeinconcessie toe te kennen voor vijftig windturbines op de Vlakte van de Raan, terwijl hij eerder al een concessie voor vijftig windturbines op de Wenduinebank toekende.

Overeenkomstig de specifieke wetgeving ter uitvoering van de Lambermontakkoorden is visserij een integrale bevoegdheid van Vlaanderen geworden. Het is dan ook van belang dat de Vlaamse regering en de bevoegde minister over deze aangelegenheid voldoende uitleg geven, zodat de parlementsleden weten of de kritiek van de zeevisserijsector al dan niet op een juiste redenering gestoeld is. We moeten er immers voor zorgen dat deze beslissing niet voor problemen zorgt in de toekomst.

De volgende vragen dringen zich dan ook op. Heeft de Vlaamse regering zicht op de diepgang van alle federale beslissingen in verband met de domeinconcessies voor windturbines? Heeft de Vlaamse regering zicht op de hierdoor ontstane problemen, zoals gesteld door de sector van de zeevisserij? Heeft de Vlaamse regering met deze sector al of niet voorafgaand aan de federale beslissing overleg gepleegd? Zo ja, wanneer, door wie en met welke resultaten?

De voorzitter : De heer Loones heeft het woord.

De heer Jan Loones : Mijnheer de voorzitter, mevrouw de minister, collega's, de aandacht voor deze problematiek zal waarschijnlijk met zich meebrengen dat we in de toekomst nog over deze windmolenparken zullen spreken, en dan zoals vandaag in het bijzonder over de belangen van de zeevisserij.

Ik vertrek enigszins vanuit een andere invalshoek dan de heer Bogaert. We gaan ervan uit dat er een toekomst is voor de visserij. We moeten nagaan welke weg we moeten bewandelen om die zoveel

mogelijk te vrijwaren en in welke mate de plannen om windmolenparken in te planten, dat beletten. Ik ga in eerste instantie voort op berichten uit de sector. U hebt allicht zelf vastgesteld dat er een verstrakking van het standpunt is gekomen. Eerst was er dat van de Vlaamse Rederscentrale, waarover ik u een maand geleden een uitgebreide schriftelijke vraag heb gesteld. U hebt daar toen ook op geantwoord. De sector kon zich verzoenen met een windmolenpark op voorwaarde dat dit vooraf goed werd bestudeerd, dat er consultatie was en dat er compensaties kwamen.

Het dossier is echter zo geëvolueerd dat we nu voor een heel andere discussie staan. De Vlaamse Vissersbond die voornamelijk de kustvissers groepeerd, zoekt nu toenadering tot de Rederscentrale. Ze leveren een gezamenlijke strijd tegen het toegewezen windmolenpark en de andere nog geplande windmolenparken. De nieuwe houding is nu een van stellig verzet tegen inplanting binnen de twaalfmijlszone. De eerste concessie is echter al bekrachtigd door een besluit van staatssecretaris Deleuze op 26 februari 2002.

In uw antwoord op mijn schriftelijke vraag schoof u de zaak door naar de federale overheid. U ging uit van de negatieve adviezen van de dienst Zeevisserij en stelde dat men zich voor compensaties moest wenden tot de federale overheid. Dat was niet eens een zo onzinnig standpunt. Volgens u zou dit kunnen worden opgenomen in de voorwaarden van toekenning en worden verhaald op wie de concessie krijgt. Nu blijkt daar echter niets van aan te zijn. Er is een plotse beslissing van toekenning, waarin compensaties niet meer voorkomen.

Ik ben zeer gevoelig voor de redenering van de vissers. Wat de zeevisserij nu wordt aangedaan, kan niet. Er wordt geargumenteed dat de inplanting moet gebeuren op de paaigebieden van de garnaal omdat er op andere plaatsen een oorlogsmunitiedepot of pijpleidingen liggen. Dit bedreigt echter de zeer eigen visserij op garnalen en platvis waarop we niet kunnen worden beconcurrerd. Dit is toch een sterk tegenargument van de vissers. Ze vragen zich bovendien af waarom de inplanting binnen de twaalfmijlszone moet gebeuren. Als minister bevoegd voor de Vlaamse visserij moet u een harder standpunt innemen.

Mevrouw de minister, onze visserij is al bedreigd. Ik kom uit een gemeente die de garnaalcultuur als toeristische attractie na aan het hart ligt. Ik zou echter niet graag hebben dat op termijn garnalen nog enkel door paardenvissers worden gevangen.

Loones

U zult zich meer in het debat moeten mengen. De sector rekent erop dat u zijn belangen verdedigt.

De voorzitter : De heer Maes heeft het woord.

De heer Jacky Maes : Mijnheer de voorzitter, mevrouw de minister, ik heb tijdens de plenaire vergadering een actuele vraag gesteld over deze problematiek. Tot op heden is alles federale materie, maar de gevolgen betreffen een Vlaamse bevoegdheid. Ik was aanwezig op de inspraakdagen. Het moet me van het hart dat de manier waarop de verschillende sectoren en de bevolking er zijn geraadpleegd, allesbehalve correct was. Er was zeer weinig volk. Ook de gemeenten zijn er niet gehoord. Ik wil ontkennen dat er al een vergunning is. Een domeinconcessie is één zaak, een milieuvergunning een andere.

Als inwoner van de kust, weet ik niet goed welke houding ik moet aannemen. We moeten sympathie hebben voor het feit dat kernenergie wordt afgebouwd. De afbouw ervan moet ook een alternatief hebben, en windenergie is er zo een. De 3 percent alternatieve energie moet worden gehaald in 2004. Dit wordt amper bereikt met de twee gekozen domeinen aan de Wenduinebank en de Vlakte van de Raan. In 2010 is het percentage veel hoger. In hoeverre zal men aan de kust aan de druk moeten toegeven ?

Vandaag worden aan C-Power en aan de rederscentrales compensaties toegekend. Het is hun recht om het onderste uit de kan te halen. Dit heeft echter niets met de grond van de zaak te maken.

Het toerisme, de visserij, het leefmilieu, ze hebben alle te maken met de pilonen. Ze worden geplaatst in zee, op 6 kilometer van de kust van De Haan en Bredene. De andere komen op 10 à 12 kilometer van de kust. Sommigen spreken van visuele vervuiling. Voor anderen houdt dit een meerwaarde in waardoor de gemeenten meer toeristen zullen aantrekken. De andere gemeenten liggen er niet van wakker, vooral omdat hun kust niet gevisieerd wordt. In tegenstelling tot Bredene en De Haan spreken Nieuwpoort en Koksijde niet over visuele vervuiling.

Statistisch wordt vastgesteld dat er 1 kans op 90.000 is dat er in deze strook een calamiteit gebeurt. Dat is angstwekkend. Op dit moment zijn er meer dan 100.000 vaarbewegingen per jaar. Daar zijn de jachten dan nog niet bijgeteld. Als een vaartuig met één of andere lading stuurloos wordt en

op de klippen – in dit geval de pilonen – loopt, dan is er een probleem. Niet-ingewijden zeggen dat die schepen daar niet mogen varen. Een stuurloos schip bepaalt echter niet zelf waar het strandt. Op de Wenduinebank zijn er zo'n 50 gevallen gesignaleerd en op de Vlakte van de Raan 150. Dat is niet miniem. Indien dit gebeurt, is dat niet enkel een ramp voor de visserij maar ook voor het toerisme, de jachtvaart, het leefmilieu, enzovoort.

Sommigen zeggen dat het gebied zal worden afgebakend en dat er een paairuimte zal ontstaan. Daardoor zal er volgens hen meer kunnen worden gevestigd. De kust vissers, die niet altijd geapprecieerd worden door de reguliere vissers, zullen daar misschien meer nadeel van ondervinden.

Als de windmolenparken in de zee worden neergespoort en er strandt een schip tussen de pilonen, dan zijn er reële rampen mogelijk. Is het wel nodig dat die pilonen op 6 kilometer van de kust worden ingeplant ? Het gaat om pilootprojecten. Dat houdt in dat zal worden nagegaan of de rendabiliteit voldoende is. Indien dat het geval is, zal het project als exportmiddel worden gebruikt.

Wegen de resultaten wel op tegen het gevaar ? Enerzijds wordt een uitspraak gedaan over kernenergie en alternatieve energie. Anderzijds is er de visserij, het toerisme en het leefmilieu. Indien er niks gebeurt, zijn er nauwelijks nadelen. Ik hou echter mijn hart vast als er schipbreuk wordt geleden nabij één van die pilonen. Het gevaar is reëel. Statistisch is aangetoond dat 1 op 90.000 vaarbewegingen een calamiteit tot gevolg heeft. Vandaag realiseert men zich dat niet omdat er bijtijds wordt opgetreden. Indien een ongeval gebeurt in de buurt van de windturbines, is dat niet meer mogelijk.

De voorzitter : Mevrouw Declercq heeft het woord.

Mevrouw Veerle Declercq : Mijnheer de voorzitter, ik wens over deze problematiek een andere wind te laten waaien. We mogen de fundamentele keuze niet uit het oog verliezen. We hebben duidelijk geopteerd voor alternatieve energie. Die zal ergens moeten worden opgewekt. Iedereen is voorstander van het alternatief. Telkens er echter een voorstel wordt geformuleerd, wordt er door de betrokkenen negatief op gereageerd.

Agalev wil wel de problemen aanpakken. Ik ben niet bevoegd om de technische discussie aan te gaan. Er zijn echter studies over de calamiteiten. De kust lijkt wel op een autostrade. Op een snel-

Declercq

weg vormt elke wagen die giftige stoffen vervoert, een gevaar. Ik ben het ermee eens dat omzichtigheid geboden is. Dit mag echter niet verhinderen dat er op die plaats windturbines worden geplaatst.

Een ander punt is de chaos binnen de visserijsector. Daardoor kunnen we nauwelijks een beslissing nemen die door iedereen wordt aanvaard. Het is dan ook noodzakelijk dat een hoger niveau zijn verantwoordelijkheid neemt. Dat is in het belang van de hele gemeenschap.

Iedereen is overtuigd van het belang van deze energie. Wel moet het objectiveerbaar verlies voor de kustvaarders worden gecompenseerd. Ik zal dit zowel binnen als buiten mijn partij verdedigen. Voor het overige moeten we met zijn allen achter de windturbines staan.

De voorzitter : De heer Vanleenhove heeft het woord.

De heer Gilbert Vanleenhove : Mijnheer de voorzitter, mevrouw de minister, collega's, ik kan me niet aansluiten bij de vorige spreker, wel bij de mensen die daarvoor het woord hebben gevoerd.

Ook ik heb namelijk schrik voor wat op til staat. Ik ben het er uiteraard mee eens dat we in elk geval moeten zoeken naar andere vormen van energie. Daar worden ook zeer grote inspanningen voor geleverd. Het kan echter niet zijn dat we ons in een avontuur storten waarvan we vandaag absoluut niet weten wat de consequenties zullen zijn.

In het MER-rapport van Electrabel lees ik dat vandaag de kennis volkomen afwezig is van de effecten die een windmolenpark in zee zal ressorteren op het milieu, op de visserij en op de zeevaart in het algemeen. Het zal jaren van onderzoeksmonitoring vergen alvorens die effecten ingecalculeerd zullen kunnen worden. Men begint nu dus echt wel aan een avontuur waar ik me niet aan wil verbranden.

Er zijn natuurlijk een heleboel aspecten aan deze zaak verbonden. Ik weet ook dat de beslissing op federaal niveau moet worden genomen. Er zijn echter heel wat raakvlakken met Vlaamse bevoegdheden : toerisme, milieu, visserij, ook energie, enzovoort. We moeten ons dus ook in het Vlaams Parlement met deze zaak bezighouden.

Wat het toerisme betreft, wil ik de volgende opmerkingen maken. Niet minder dan 80 percent van

onze kustbewoners leeft op een of andere manier – direct of indirect – van toerisme. We kunnen er niet omheen dat de visuele vervuiling een wezenlijk element is in de benadering van dit dossier. Sommige mensen beweren dat dit het toerisme ten goede zou komen. Ik zou daar nog akkoord mee kunnen gaan als het de windmolens van Don Quichotte zouden zijn. Dan zouden we inderdaad wel toeristen trekken. Ik geloof echter totaal niet dat mensen speciaal naar de kust zullen komen om te zien hoe die windmolens op de Wenduinebank draaien.

De inspraak die werd georganiseerd, is op zijn minst zeer gebrekkig te noemen. Daarin treed ik de heer Maes bij. De manier waarop dat alles werd georganiseerd, heeft op zijn minst ook de indruk gewekt dat de federale staatssecretaris zelfs geen rekening heeft gehouden met de lokale opinie. Zijn beslissing is immers zo plots gevallen, nog voor het eindrapport kenbaar was gemaakt. Mevrouw de minister, u kunt zich wel indenken dat veel kustbewoners die daar rechtstreeks bij betrokken zijn, daar toch serieuze bedenkingen bij hebben.

Voor de visserij is het uiteraard belangrijk dat we de leefbaarheid veiligstellen. Het gaat natuurlijk niet om een zeer grote populatie. Als men het bekijkt in het geheel van 's lands economie, is dat inderdaad zeer miniem. Voor de kust en voor veel families aan de kust is dat echter een zeer belangrijke sector.

Men weet nu dat er een concessie is gegeven voor de Wenduinebank en voor de Vlakte van de Raan. Daarnaast zijn er nog eens drie in de maak. Het gaat dus over vijf parken. De Wenduinebank alleen al bedraagt iets meer dan 16 vierkante kilometer. Als men dat met vijf vermenigvuldigt, komt men toch aan een groot stuk van de zee dat wordt afgenomen. Dat is dus een groot stuk waar niet meer aan visserij kan worden gedaan.

Op de plaatsen waar die windmolenparken gebouwd moeten worden, moet uiteraard de bodem worden verhard. Dat zal belangrijke consequenties hebben. Het is namelijk zo dat 10 percent van de vis die in de Noordzee zwemt, precies op die banken ter wereld komt. Op die funderingen zal wel andere vis gedijen en aan de kabels zullen zich wel andere vissen klampen, maar dat zijn geen commerciële soorten. De visserij kan daar dus niks mee aanvangen.

Na 20 jaar moeten die dan worden afgebroken. Onder de waterlijn zullen er echter restanten overblijven. Ze worden immers 2 meter onder de wa-

Vanleenhove

terlijn afgesneden. Die stompjes blijven daar dus staan. Als men de bewegingen en het woelen van de zee kent, dan weet men dat dat op een of andere dag naar boven komt, en dat dat dus voor de netten van de vissers bijzonder moeilijk kan zijn.

Mevrouw de minister, we hebben een ruimtelijk uitvoeringsplan voor het land. Het is dringend nodig dat dat ook voor de zee gebeurt, zodat de vissers toch ook een garantie hebben op leefbaarheid. Op die banken alleen al varen ongeveer zestig schepen. Als men die wegneemt, dan gaat men voor een stuk aan broodroof doen. Dat is in ieder geval de informatie die wij hebben. Dat zal dan gebeuren voor iets waarvan vandaag nog niet is bezwezen dat het echt efficiënt is.

Ik lees bijvoorbeeld dat men mikt op een jaarlijkse productie van 350 gigawattuur, of dus een jaarbehoefte voor 100.000 gezinnen. In een studie van een zekere professor Franzen van de VUB lees ik echter dat die schatting op zijn minst zeer optimistisch is. Die molens kunnen immers pas echt functioneren als de windsnelheid tussen de 4 en de 8 beaufort ligt. Onder de 4 beaufort draaien de wieken niet, en boven de 8 beaufort slaan ze stuk als men ze laat draaien.

Op zee kan het bijzonder hard waaien. De periodes in het jaar waar de windsnelheid tussen de 4 en de 8 beaufort ligt, zijn niet zo talrijk. De beoogde capaciteit kan dus lang niet gehaald worden. In dat opzicht kan ik de wetenschappelijke analyse van professor Franzen vanuit een zekere ervaring bijtreden. Volgens professor Franzen betekent dit dat men een park van 500 windmolens zou moeten hebben om het vermogen van één kerncentrale te evenaren. Als een professor dat zegt, heb ik toch de neiging om daar enigszins geloof aan te hechten.

Ten slotte is er nog het aspect van de veiligheid. Dat is hier al aan bod gekomen. De heer Maes noemde het cijfer van 1 op 90.000. Als men weet dat er dagelijks 300 schepen voor onze kust passeren, dan kun je in theorie dus één keer per jaar zo'n calamiteit hebben. Mijns inziens is dat dus zeker niet zomaar denkbeeldig.

Mevrouw de minister, om al deze redenen vraag ik dat u in overleg met uw federale collega dit dossier met de nodige behoedzaamheid zou benaderen. U moet goed nagaan of men met de beslissing van vandaag geen hypotheek legt op de toekomst.

De voorzitter : De heer Verfaillie heeft het woord.

De heer Jan Verfaillie : Mevrouw de minister, ik heb een aantal concrete vragen voor u. Steunt u de maatregel van de federale regering om daar effectief windmolens te gaan inplanten ? Dat is toch een heel belangrijk gegeven. Indien uw antwoord op mijn eerste vraag 'ja' luidt, bent u dan bereid om voor de zeevisserij een sociaal-economische studie te laten uitvoeren ? Ware het ten slotte niet beter om, vooraleer er een beslissing wordt genomen, eerst en vooral de gevolgen en de effecten van het plaatsen van windmolens voor de Nederlandse kust af te wachten, vooraleer wij effectief zelf overgaan tot het plaatsen van windmolens voor onze Vlaamse – of Belgische – kust ?

De voorzitter : Minister Dua heeft het woord.

Minister Vera Dua : Mijnheer de voorzitter, collega's, ik ga er nu natuurlijk geen energiedebat van maken. Dat is immers mijn bevoegdheid niet, en daarover gingen de initiële vragen van de heer Bogaert trouwens ook niet. Het enige wat ik daarover wil zeggen, is het volgende.

Vlaanderen heeft een engagement genomen inzake een klein percentage alternatieve energie. Het is mede de opdracht van minister Stevaert om dat te realiseren. Mijnheer Loones, het is natuurlijk niet de bedoeling om alles wat we nu aan kernenergie hebben, te vervangen door windenergie. Dat dossier omvat veel meer zaken : rationeel energiegebruik, warmtekrachtkoppeling, enzovoort. We mogen het debat dus zeker niet verengen tot enkel windenergie.

Ik stel wel vast dat ik als minister bevoegd voor leefmilieu en als minister bevoegd voor de visserij met alternatieve energie niet gemakkelijk zit. Iedereen van ons wil natuurlijk wel dat die alternatieve energie gerealiseerd wordt. Windenergie maakt daar deel van uit. Als minister van Leefmilieu word ik in dat opzicht ook gevat door de problematiek van het mariene milieu en de mogelijke impact op de visserij.

Daarnaast is er dan nog de discussie over de waterkracht, ook al komt dat hier nu niet aan bod. Ik hoor daar echter ook enorme discussies. Als men waterkracht toepast, zou dat de migratie van zoetwatervissen enorm kunnen verhinderen. Dat wijst er alleen maar op hoe klein Vlaanderen is en hoe moeilijk het is om verschillende functies met elkaar te verzoenen.

De heer Bogaert vraagt hoe de inplanting van de windmolenparken verenigbaar is met de visserijsector en wat de gevolgen zijn voor het mariene

Dua

milieu, wat uiteraard sterk bepalend zal zijn voor de toekomst van onze visserij.

Tussen haakjes, mijnheer Vanleenhove, het aspect toerisme vind ik hier minder relevant. Ik vind het ontroerend hoe de burgemeesters van kustgemeenten plotseling inzitten met de visuele vervuiling. Als ik aan de kust kom, ben ik altijd ongelooflijk onder de indruk van de visuele vervuiling als gevolg van de slechte ruimtelijke ordening.

De heer Gilbert Vanleenhove : Dat is een reden om die visuele vervuiling te stoppen.

Minister Vera Dua : Ik betreur het dat dezelfde ongerustheid zich niet heeft voorgedaan op het moment dat de hele kustlijn werd volgebouwd. Maar dit terzijde.

De Vlaamse regering heeft kennis van in totaal vier aanvragen tot het verkrijgen van een domeinconcessie. Het betreft de projecten van C-Power aan de Wenduinebank, Seanergie fase I en II aan de Vlakte van de Raan en FinaEolia, ook aan de Vlakte van de Raan. Het ministerieel besluit van toekenning in verband met de domeinconcessie van C-Power werd door staatssecretaris Deleuze ondertekend. Vertegenwoordigers van mijn kabinet hebben regelmatig contact gehad met zijn kabinet over dit dossier.

De Vlaamse regering heeft kennis van de problemen voor de kustvisserij die kunnen voortvloeien uit de installatie van deze offshore windmolenparken. Ik heb dit uiteraard ingebracht in de discussie met het federale niveau. De administratie heeft ook regelmatig overleg gepleegd met de sector, zowel bij het opstellen van het advies als bij het uitwerken van het hoofdstuk 'Impact op de kustvisserij' van het MER dat momenteel wordt opgesteld. Voor twee MER's, namelijk die van C-Power en Seanergie, werd het departement Zeevisserij in Oostende van het bestuur voor het landbouwbeleid geraadpleegd. Deze studie had tot doel een realistisch beeld te vormen van de vangsten en besommingen over de seizoenen heen, met differentiatie tussen kustvissers gericht op garnaal en kustvissers gericht op vis en eurokotters. Het valt me wel op dat hoe langer dit duurt, hoe meer kustvissers er plots zijn.

Ik heb uitgebreid overleg gepleegd met het departement Landbouw. Het is opvallend hoe weinig er bekend is over de mogelijke gevolgen. Het is zelfs niet helemaal zeker dat er negatieve effecten zul-

len zijn. Ik heb op 28 januari, na de overdracht van de bevoegdheid visserij van het federale naar het gewestelijke niveau, op mijn kabinet overleg gepleegd met vertegenwoordigers van de sector. Tijdens deze vergadering werden een aantal actuele problemen besproken. De problematiek van de windmolenparken is er ook ruimschoots aan bod gekomen. Op deze bijeenkomst heb ik te kennen gegeven dat ik een pleitbezorger ben van een meer gefaseerde aanpak. Ik heb de nood onderstreept aan een permanente wetenschappelijke monitoring, gezien het groot aantal onbekenden in verband met biologische en ecologische gevolgen van dergelijke parken op het marien milieu.

Ik heb ook gesteld dat de toekomstige ontwikkelingen op aquicultuurgebied en andere alternatieven voor de zeevisserij binnen de perimeter van de windmolenparken, niet a priori onmogelijk mogen worden gemaakt. Er moet op een goede manier mee worden omgegaan. De zeevisserij heeft tijdens het overleg ook te kennen gegeven voorstander te zijn van een meer gefaseerde aanpak. Ik heb me daarbij aangesloten en dat bepleit bij staatssecretaris Deleuze. Als er objectiveerbare schade is, moet die worden vergoed door de concessiehouder. Dat is volgens mij logisch.

Op 26 februari heb ik een schrijven gericht aan staatssecretaris Deleuze om nogmaals aan te dringen op voldoende aandacht voor de belangen van de Vlaamse visserij bij de installatie van de windmolenparken. In deze verzocht ik met aandring om in de concessie de mogelijkheid tot compensaties op te nemen. Voorwaarde is natuurlijk dat op een betrouwbare manier het verlies kan worden aangetoond, zowel op sectoraal niveau als op het niveau van de individuele visser. Over de mogelijkheid om dit op te nemen in de concessie, blijken echter juridische problemen te bestaan. De heer Deleuze heeft zich wel geëngageerd om samen met de sector verder te zoeken naar een oplossing om eventuele schade te vergoeden. Ik heb natuurlijk niet zoveel impact op hem dat hij zonder meer mijn voorstellen overneemt.

De heer Bogaert had het nog over de toekomst van de visserij. Het is mijn streven om die veilig te stellen. In tegenstelling tot wat u zei, is er geen federaal minister meer in het spel. Ik ben de vertegenwoordigster van de Vlaamse visserij, ook op de Europese visserijraden. Dat geeft me de mogelijkheid om er de belangen van de sector voor 100 procent te verdedigen. Ik voeg eraan toe dat de Europese discussie over visserij niet is beëindigd, wel integendeel. De toestand van veel visbestanden is dramatisch. Ik vrees dat de Vlaamse visserij zich zal

Dua

moeten inpassen in een Europees beleid dat steeds stringenter wordt op het vlak van quota en bescherming van visbestanden. Dat zal voor de visserij geen evidente zaak zijn. We moeten daar in deze commissie binnenkort een grondig debat over voeren.

De voorzitter : De heer Bogaert heeft het woord.

De heer André-Emiel Bogaert : Mijnheer de voorzitter, ik dank de minister voor haar uitgebreid antwoord. Het is belangrijk dat deze commissie dringend overleg pleegt met de sector om te kijken wat de toekomst biedt. Het is ook belangrijk dat de minister pleit voor een gefaseerde aanpak. Dit zal een aantal vraagstellers zeker geruststellen. We moeten ervoor zorgen dat niet alles op zo'n manier vastligt in domeinconcessies, dat we niet meer op onze stappen kunnen terugkeren. Er is een enorm juridisch kluwen ontstaan. De overheid kan een domeinconcessiehouder verplichten de objectieveerbare schade aan te tonen. Dat is zeer moeilijk te bewijzen.

Mevrouw de minister, u zei dat hierover eventueel een protocol kan worden afgesloten met staatssecretaris Deleuze. Ik hoop dat dit mogelijk is. Er is een groot verschil tussen positief staan tegenover het vergoeden van de objectieveerbare schade en de juridische oplossing. Dat probleem is nog niet van de baan.

De sector weet ook dat de overheid zich positief opstelt. Op een bepaald moment zal men zijn woord gestand moeten doen.

De voorzitter : De heer Loones heeft het woord.

De heer Jan Loones : Mevrouw de minister, dit is een energiedossier. Ik heb daarnet niet gezegd dat alles zal moeten worden opgevangen door windenergie. Naast sensibilisering moet de zaak van alternatieve, hernieuwbare energie op Europese schaal worden behandeld.

Het standpunt is inderdaad verstrakt. De visserijsector heeft het niet meer over compensaties. Een zeer goede informatiebron is Het Visserijblad. De hoofdredacteur is een zeer controversieel figuur. Hij is echter zeer goed gedocumenteerd. Op 1 februari 2002 stuurden de rederscentrale en de Vlaamse Vissersbond samen een brief naar minister Aelvoet en een heel aantal andere belanghebbenden. Ze stellen daarin dat de volledige sector

zich met klem verzet tegen het bouwen of uitbaten van windmolenparken binnen de twaalfmijlszone.

Mevrouw de minister, u hebt een opmerking gemaakt over de kustburgemeesters. Ik verdedig steeds mijn soortgenoten. Er is inderdaad een 'New Atlantic Wall' opgetrokken aan de kust. Dat is echter gebeurd onder druk van al die binnenlandse toeristen die naar onze mooie kust komen. We willen hen nu verzekeren van het onbelemmerd zicht op de andere kant. Als ze in de 'muur' huizen, zien ze die niet. Ze kunnen wel nog genieten van een vrij zicht, en daarvoor willen wij vechten.

Mevrouw de minister, in uw antwoord op mijn schriftelijke vraag zei u dat het belangrijk is te weten wat de effecten zullen zijn. Het rapport daarover had eind januari 2002 klaar moeten zijn. U stelt : 'Het ministerie van Middenstand en Landbouw werd gevraagd om een beoordeling uit te voeren van de MER-rapporten van C-Power en Electrabel. (...) het bepalen van de referentiesituatie met betrekking tot de visserij, het bepalen van de veranderingen die bij de visserij zullen ontstaan door het eventueel sluiten van de gebieden voor bepaalde visserij-activiteiten, enzovoort. Daartoe worden de beschikbare databanken van de dienst voor het Zeewezen geraadpleegd en is er intens contact.' Verderop staat : 'Eind januari 2002 dient het rapport klaar te zijn.' Uit uw antwoord kan ik niet opmaken of die tekst klaar is.

Er is nog een ander punt. Sommigen zullen zeggen dat er bijkomende paaigebieden zullen komen. Een visser stelt echter in Het Visserijblad : 'Geloof me vrij. Geen enkele garnaal zwemt nog om of rond een windmolen die 30 meter in de grond zit en constant rillingen veroorzaakt op de bodem.' Dat is één stelling.

In het NRC Handelsblad van 20 februari 2002 staat : 'Haringen horen de windmolen.' Het uitstekend artikel behandelt de geluidsscherpte bij visserij. Een kabeljauw zou zo goed als doof zijn. Haringen kunnen echter windturbines horen. Ze zullen andere plaatsen uitzoeken.

Zolang er geen onderzoeksresultaten zijn, kennen we waarschijnlijk nooit de effecten. We steunen in ieder geval uw houding om minstens aan te dringen op een gefaseerde invoering. Het kan toch niet dat onze kust zo maar wordt volgestouwd. We zijn het er zelfs niet mee eens dat er één zo'n park zou worden gebouwd zonder dat we goed weten waar we aan toe zijn.

De voorzitter : De heer Maes heeft het woord.

De heer Jacky Maes : Mevrouw de minister, ik dring erop aan dat er verder wetenschappelijk onderzoek gebeurt. Het Centrum voor Zeevisserij heeft gezegd dat het onderzoek zich moet richten naar de evenwichtsstoornissen bij vissen. Elke vis heeft een evenwichtsorgaan. Door de trillingen kunnen de vissen bij wijze van spreken verzuipen.

De voorzitter : De heer Vanleenhove heeft het woord.

De heer Gilbert Vanleenhove : Mevrouw de minister, ik heb akte genomen van uw ontroering toen u het had over de belangen van het toerisme en de bestaande visuele vervuiling aan de kust. Dat is uiteraard geen argument om te stellen dat we aan de andere kant ook maar moeten vervuilen. In De Haan is er geen muur. Daar worden enorm veel inspanningen geleverd om het oorspronkelijke beeld van de gemeente te behouden.

Mevrouw de minister, het klinkt misschien emotioneel. We hebben een oerlandschap dat eeuwenlang ongerept is gebleven. Indien we daar ingrijpen, dan veranderen we een geschiedenis van vele eeuwen lang. Indien we nog iets kunnen doen voor het milieu, moeten we daar rekening mee houden.

De voorzitter : Mevrouw Declercq heeft het woord.

Mevrouw Veerle Declercq : Mijnheer de voorzitter, we mogen toch niet vergeten dat het om een fundamentele keuze gaat. Er zijn inderdaad nadelen. Indien we echter de keuze uit de weg gaan, dan zijn de gevolgen voor het milieu erger.

De voorzitter : Het incident is gesloten.

Vraag om uitleg van mevrouw Gisèle Gardeyn-Debever tot mevrouw Vera Dua, Vlaams minister van Leefmilieu en Landbouw, over de resultaten van de enquête bij land- en tuinbouwers naar aanleiding van Agribex

De voorzitter : Aan de orde is de vraag om uitleg van mevrouw Gardeyn tot mevrouw Dua, Vlaams minister van Leefmilieu en Landbouw, over de resultaten van de enquête bij land- en tuinbouwers naar aanleiding van Agribex.

Mevrouw Gardeyn heeft het woord.

Mevrouw Gisèle Gardeyn-Debever : Mijnheer de voorzitter, mevrouw de minister, geachte collega's, Agribex is de grootste land- en tuinbouwbeurs in Vlaanderen en België. In de aanloop ervan werd een grote enquête opgezet over de verwachtingen en toekomstperspectieven die bij de huidige generatie boeren en tuinders leven. Deze enquête werd gevoerd door een onafhankelijke deskundige. Men kan dus bezwaarlijk zeggen dat ze vanuit syndicale of politieke hoek zou zijn gelanceerd of gemanipuleerd. Er zijn ook nog andere onderzoeken die een aantal pijnpunten aanduiden maar waarin andere besluiten worden getrokken.

Op erg schrijnende wijze komt daarbij tot uiting dat de hedendaagse boeren en tuinders zwaar gebukt gaan onder opeenvolgende crisissen. Ze hebben te maken met de inkomensproblematiek, de overreglementering en het gebrek aan steun door de huidige beleidvoerders.

Eens een sector in de pijnlijke situatie is gekomen dat hij zelfs de eigen opvolgers gaat afraden om het bedrijf verder te zetten, moet men spreken van een ernstige crisissituatie. Boeren en tuinders worden niet enkel getroffen in hun portemonnee, maar ook – en dit is minstens even erg – in hun hart en in hun zelfwaarde. Meer dan ooit hebben ze het gevoel uitgespuwd te worden door de maatschappij. Toekomstperspectieven worden ernstig in vraag gesteld.

Gardeyn-Debever

Ofwel wordt de objectiviteit van de enquête en van de betrokken deskundige ernstig in vraag gesteld ofwel moeten de resultaten ernstig worden genomen. De Vlaamse minister van Landbouw kan mijns inziens hierbij niet passief en onbewogen blijven. Deze enquête toont heel scherp aan dat het vertrouwen in het huidige beleid heel gering is, ondanks de soms mooie en idealistische perspectieven die voorgespiegeld worden.

Mevrouw de minister, ik heb de volgende vragen. In welke mate onderschrijft u de resultaten van de desbetreffende enquête? Op welke wijze zult u op korte termijn maatregelen overwegen om deze schrijnende toestand en perspectieven om te keren?

De voorzitter : De heer De Meyer heeft het woord.

De heer Jos De Meyer : Mijnheer de voorzitter, mevrouw de minister, uiteraard zijn er meerdere parlementsleden in het Vlaams Parlement die bekommerd zijn om de land- en tuinbouwsector. Mevrouw Gardeyn is echter vanuit haar persoonlijke situatie een bevoorrechte getuige. Zelf afkomstig uit een gezinsbedrijf, voelt ze beter dan wie ook aan wat er leeft in de land- en tuinbouwsector. Dat verklaart haar vraag aan de minister.

Mevrouw de minister, ik was enkele weken geleden toch nogal onder de indruk van een persbericht van uw kabinet, dat verwees naar een studie over het inkomen in de land- en tuinbouwsector. Uit de samenvatting van die studie bleek dat 30 percent van de landbouwers en 40 percent van de tuinbouwers op dit moment minder dan de helft van het gemiddelde inkomen van de loontrekkenden verdienen. Het zou me bijzonder interesseren om een exemplaar of om minstens toch een samenvatting van deze studie te krijgen. Ik vind dit voor de leden van deze commissie namelijk echt wel nuttige lectuur.

Mevrouw de minister, we weten dat niet alleen de economische toestand zorgwekkend is. Er zijn ook nog heel wat andere zorgen. Op het vlak van leefmilieu is er de afbakening van de kwetsbare gebieden. Op het vlak van ruimtelijke ordening is er de afbakening van de 750.000 hectare. Er is de administratieve rompslomp, enzovoort. U kent uiteraard de vele problemen waarmee de sector geconfronteerd wordt.

Mevrouw Gardeyn heeft echter terecht aangestipt dat men zich binnen de sector geculpabiliseerd

voelt. Daarom is heel sterk de vraag aanwezig welk hoopvol perspectief de minister van Landbouw kan bieden. Er leeft toch wel enige emotionaliteit, die ik als volgt zou willen verwoorden. Velen in de sector vrezen dat deze regering hun eigenlijk geen perspectief meer wil bieden, zeker wat betreft de intensieve veehouderij. Mevrouw de minister, daarom vraag ik u op welke manier u denkt dit te kunnen ombuigen, zodat u toch een concreet perspectief kunt bieden aan die mensen.

De voorzitter : Mevrouw Vertriest heeft het woord.

Mevrouw Isabel Vertriest : Mijnheer de voorzitter, mevrouw de minister, collega's, een aantal zaken die mevrouw Gardeyn naar voren brengt, geven inderdaad aan dat men minstens een deel van die sector gelijk kan stellen met een sector in moeilijkheden. Twintig jaar geleden was dat bijvoorbeeld het geval voor de textielsector.

De betrokkenen stellen dat ze worden uitgespuwd door de maatschappij. Mijns inziens geven de huidige voedselcrisissen echter ook de kans aan de landbouwers om opnieuw waardering te krijgen. Er is nu inderdaad bezorgdheid bij de consument. Tien jaar geleden was die er niet. Toen keek men niet echt naar wat men at. Nu is die bezorgdheid er wel. Dat is dus een kans voor de landbouwsector om die maatschappelijke waardering opnieuw op te bouwen.

De ondersteuning die worden gegeven in het plan voor plattelandontwikkeling vormen een aanzet om het contact tussen de maatschappij en de boer – tussen consument en producent – opnieuw te herstellen. Misschien moeten we inderdaad nagaan hoe we dat nog kunnen verbeteren.

Inzake die culpabilisering is me vorige week ook nog iets opgevallen tijdens een debat in het kader van de Groene Kring. Als er kritiek komt, neemt men eigenlijk heel snel die culpabilisering op. Dat gebeurt trouwens in veel sectoren. Het is echter niet omdat een aantal zaken mislopen, dat men onmiddellijk de schuld op de personen moet schuiven. Dat is verkeerd, maar er is natuurlijk wel een probleem.

Ik herinner me een studie van het Landbouweconomisch Instituut uit 1994 of 1995. Als ik me niet vergis, zaten we toen al volop in de mestproblematiek. Uit die studie bleek dat een groot deel van de landbouwers een aantal problemen niet wou zien. Dat is ook een belangrijk element. Er kan pas een gesprek worden aangegaan met de maatschappij als beide kanten het probleem onderkennen. Dat is

Vertriest

volgens mij zeker ook een deel van het probleem. Men heeft zeer lang de ogen gesloten. Nu is er klaarblijkelijk wel de bereidheid om de problemen aan te pakken. Dat is de hefboom om tussen maatschappij en sector opnieuw tot een goede dialoog te komen.

Als het gaat over de economische aspecten, is natuurlijk ook de vraag zeer belangrijk op welke manier het Europees landbouwbeleid hierin een rol speelt. Trouwens, CD&V heeft een grote fractie in het Europees Parlement. We moeten nagaan op welke manier we Agenda 2000 kunnen benaderen. Hoe gaan we de evaluatie die bezig is, en die in juni in het parlement komt, gebruiken om meer de boeren te ondersteunen en minder de sector ?

Mijns inziens was dat misschien ook wel een beetje het probleem. In het verleden heeft men misschien iets te veel de sector ondersteund en iets te weinig de landbouwers. Dat is dus een grote uitdaging. Op welke manier kunnen we de ondersteuning van de landbouwers verbeteren ? In het verleden was het zo dat 80 percent van de middelen naar 20 percent van de boeren ging. Dat mag zo niet. Er moet een spreiding komen van de middelen.

De voorzitter : Minister Dua heeft het woord.

Minister Vera Dua : Mijnheer de voorzitter, collega's, mevrouw Gardeyn, net als u heb ik de resultaten van de 'enquête' vernomen via de pers. Ik kreeg evenwel geen inzicht in de organisatie en de representativiteit ervan. Ik kan me daar dus echt zeer moeilijk over uitspreken.

Ik wil echter zeker niet de indruk wekken dat er geen problemen zouden zijn in de Vlaamse landen tuinbouw. In die zin geven de resultaten van die beperkte peiling toch wel weer dat er bepaalde soorten bedrijven in moeilijkheden zijn. Bepaalde subsectoren hebben het dus inderdaad moeilijk. Denk maar aan de rundveehouderij, dus de vleesproductie. Andere sectoren hebben minder problemen. De melkveehouders bijvoorbeeld hebben dan weer een vrij goed jaar achter de rug. Ondanks alle problemen met de mest hebben ook de varkenshouders een zeer goed jaar achter de rug. Daarnaast zijn er nog zeer veel individuele verschillen. Het inkomensverschil binnen de landbouw is dus relatief sterk in vergelijking met andere sectoren. Daar moeten we zeker rekening mee houden.

Om de algemene toestand van de landbouw in te schatten, kan ik eigenlijk alleen maar verwijzen

naar de cijfers in verband met het VLIF. In het verleden werd dat altijd als barometer genomen, om na te gaan hoe het met de sector zit. Als we naar die cijfers kijken, komt daar toch een veel genuanceerder beeld naar voren. Uit het activiteitenverslag van het VLIF voor het jaar 2001 blijkt het volgende.

In 2001 werden 4.204 dossiers ingediend, waarvan 2.387 met krediet en 1.816 met eigen middelen. Het investeringsvolume voor de dossiers met krediet bedraagt 259 miljoen euro. Het volume voor de investering met eigen middelen is 53 miljoen euro.

Ter vergelijking, in 1998 waren er 3.068 dossiers en in 1999 waren het er 3.292. In het jaar 2000 – het jaar van de VLIF-hervorming – waren het er slechts 1.837, omdat deels geanticipeerd werd door in het jaar ervoor in te dienen en deels gewacht werd op de nieuwe regelgeving met als resultaat dat er in 2001 werd ingediend. Kortom, nemen we 2000 en 2001 samen, dan werden er per jaar 3.020 dossiers ingediend, in totaal dus iets meer dan 6.000.

De conclusie is dat het aantal dossiers op peil bleef, met een verschuiving naar dossiers met eigen middelen. De reden is dat men daar vroeger geen steun voor kon krijgen en nu wel. Dit zegt uiteraard niet alles. Het zegt wel dat als mensen investeren, ook met eigen vermogen, in hun beroepsactiviteit, ze toch een zekere toekomst zien voor hun bedrijf. Inzake investeringssteun kan men onmogelijk beweren dat het Vlaams landbouwbeleid de boeren en tuinders niet ondersteunt. Dat wordt door de cijfers tegengesproken.

Mijnheer De Meyer, voor wat betreft de intensieve veeteelt is de reglementering terecht strenger geworden. Men krijgt minder steun voor de niet-grondgebonden intensieve veeteelt. Die politiek was door mijn voorganger ingezet en is door ons nog versterkt.

Een blijvend probleem zijn de mestoverschotten. Dat drukt zwaar op de sector en overschaduwde de landbouw, ook daar waar het relatief goed gaat. Tijdens de vorige jaren heeft men het probleem steeds voor zich uitgeschoven. Het resultaat is dat we nu niet meer naast de situatie kunnen kijken. Als minister van Leefmilieu en Landbouw is het mijn taak een kader te scheppen zodat de producent zijn problemen kan oplossen. Op korte termijn komen de maatregelen om het mestoverschot op te lossen, bedreigend over en wekken ze veel weerstand op. Het is echter mijn verantwoordelijkheid om oplossingen te bieden. Het is de enige ga-

Dua

rantie om op termijn rechtszekerheid aan onze Vlaamse landbouw te geven.

We hebben het debat over duurzame landbouw geopend op basis van de visietekst. Daarin wordt aangegeven dat de zelfstandige en grondgebonden bedrijven in Vlaanderen een toekomst hebben. Zoals mevrouw Vertriest zei, moeten we de discussie opentrekken en kijken wat we vanuit het Europese niveau kunnen meenemen om de landbouw beter te ondersteunen. Melkvee- en rundveebedrijven, groente- en fruitteeltbedrijven kunnen een oplossing vinden binnen het eigen bedrijf. Ze vertegenwoordigen een groot stuk van de landbouwsector. De veredelingssector moet extern een oplossing vinden via mestverwerking.

Inzake overreglementering en administratie zijn er momenteel twee projecten aan de gang. Een aspect is het afstemmen van de verschillende regelgevingen op elkaar. De administratieve vereenvoudiging is een project dat pas vanaf 1 januari 2002 kon worden opgestart, gezien de overheveling van bevoegdheden. De Vlaamse regering heeft vorige vrijdag een beperkte vereenvoudiging goedgekeurd. De waterheffing en de mestaangifte worden één formulier, zodat de landbouwer maar één enveloppe in zijn bus krijgt. Ik wil daar niet te groots over doen. Het is beperkt, maar het is een begin.

Ik realiseer me zeer goed dat de Vlaamse landbouw met problemen wordt geconfronteerd. Het imago van de landbouw en ook het beeld dat de landbouw van zichzelf heeft, is dringend aan opwaardering toe. Men zit in een culpabiliseringssyndroom en dat is niet altijd even terecht. De maatschappelijke steun voor de landbouw als voedselproducent is relatief groot. De landbouwsector moet er mee voor zorgen dat de problemen worden opgelost.

De voorzitter : Mevrouw Gardeyn heeft het woord.

Mevrouw Gisèle Gardeyn-Debever : Mevrouw de minister, ik dank u voor uw antwoord. Is het mogelijk om de studie in te zien ? Iedereen voelt de dreiging voor de toekomst. De vraag is of de overheid daar genoeg oog voor heeft. Ik vraag u om zo goed mogelijk de mestdossiers op te volgen. De landbouwers hebben al veel gedaan om het imago op te krikken. Ik vind het dan ook heel erg dat dit wordt tenietgedaan door enkele cowboys.

De voorzitter : Het incident is gesloten.

– *Het incident wordt gesloten om 15.14 uur.*
